

“Yaratıcı Endüstrileri Teşvik Etmenin Uzun Vadeli Faydaları Olacak”

HBR hbrturkiye.com/roportaj/yaratici-endustrileri-tesvik-etmenin-uzun-vadeli-faydalari-olacak

EKONOMİ

Laura Callanan

Upstart Co-Lab’ın Kurucu Ortağı

Saadet Başak Ülgen

16 Kasım 2022, Çarşamba

Etki yatırımını yaratıcı ekonomiye bağlayarak yaratıcılığın nasıl finanse edildiğini inceleyen Upstart Co-Lab’ın kurucu ortağı Laura Callanan 24 Kasım’da British Council ve Politika ve Kanıt Merkezi (PEC) işbirliğiyle gerçekleştirilecek Yaratıcı Endüstriler Uluslararası Politika Forumu’nda konuşmacı olarak yer alacak. Forum öncesinde HBR Türkiye’nin sorularını yanıtlayan Callanan, etki yatırımcılığının yaratıcı ekonomideki rolünü, bu alandaki yatırımların eşitlik ve kapsayıcılığa katkılarını ve “etki yatırımcılığının Taş Devri’ni” anlattı.

Makalenizde 1998 senesini “etki yatırımcılığının Taş Devri” olarak tanımlamışsınız. Bunu biraz daha açabilir misiniz?

1998 senesinde Rockefeller Vakfı'nın o zamanlar 3 milyar dolar değerinde olan bağış fonunu yöneten ekibe katıldım. İlk etapta, vakfın özel sermaye ve risk sermayesi yatırımlarını yönetmekten sorumluydum. Altı yıl içinde, yatırımdan sorumlu başkan yardımcılığına ve vakfın etki yatırımından sorumlu eş başkanlığına yükseldim.

O zamanlar etki yatırımı terimi kullanılmıyordu, daha ziyade Çevresel, Sosyal, Kurumsal Yönetişim (ESG) yani amaca yönelik yatırım, cinsiyet eşitliğine yönelik yatırım veya katalitik sermaye gibi yatırım akımları vardı. Tek sosyal sorumlu yatırım aracı, 1990'da başlatılan Domini 400 Sosyal Endeksiydi (şimdiki adıyla MSCI KLD 400 Sosyal Endeksi). Büyük küresel finans şirketlerinin hiçbiri (Goldman Sachs, JP Morgan, Morgan Stanley, Blackrock, UBS) sosyal etkiden sorumlu varlık danışmanlarından oluşan yatırım ekiplerine sahip değildi veya ESG fonları yönetmiyordu veya sürdürülebilirlik raporları yayınlamıyordu. Hiç kimse piyasa değerini bu açıdan ölçmüyordu ve bu, US SIF'nin ABD'de yönetilmekte olan 3 trilyon dolarlık varlığın sürdürülebilir yatırım stratejilerini takip ettiğini bildirdiği 2010 yılından sonra başladı; 2020'de bu rakam 17 trilyon dolar ya da ABD'deki her üç AUM'un biri oldu.

Global Impact Investing Network (Küresel Etki Yatırımcılığı Ağı), Global Steering Group for Impact Investment, Mission Investors Exchange ve TONIC gibi ekosistem liderleri yoktu. Bir yatırım portföyündeki etkiyi değerlendirmeye yönelik Etki Yönetimi Projesi veya BlueMark gibi veya kurumsal raporlama standartlarını belirlemeye yönelik Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu gibi veya kâr amaçlı, sosyal odaklı şirketleri sertifikalandırmaya yönelik B Lab gibi girişimler mevcut değildi.

Çalışanların, toplulukların ve çevrenin refahını düşünen yatırımcıların ve iş insanlarının şu anda kapitalizm hakkındaki tartışmaların doğal bir parçası olması kanıksanmış bir şey olabilir. Bugünkü amaç, mevcut etki yatırım tekliflerinin ve uygulamalarının sınırlarını eleştirmek. Ancak 25 yıl geriye dönüp baktığımda, etki yatırımı alanında kaydedilen kayda değer ilerlemeyi takdir ediyorum.

Etki yatırımcılığının yaratıcı ekonomideki rolünü nasıl tanımlardınız?

'Yaratıcı' tanımı hem yeni hem de etkili bir konsept. Yaratıcı ekonomi tanımları, tipik olarak belirli bir coğrafyadaki ekonomik faaliyeti ölçme çabalarıyla ilişkili. İlgili bir dizi sanat, kültür, tasarım ve inovasyon endüstrisi belirlenir ve bu endüstrilerin bir bölge içindeki ekonomik katkısı değerlendirilir.

2021, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için Uluslararası Yaratıcı Ekonomi Yılı'ydı. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin çerçevesini oluşturanlar, yaratıcı sektörün önemini kabul ediyor ve küresel kalkınma planına ekonomi ve teknolojinin yanı sıra kültür sektörü ve yaratıcı endüstrileri de dahil ediyor. Sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kalkınma için kültür sektörü ve yaratıcı endüstrileri stratejik bir şekilde teşvik etmenin uzun vadeli

faydaları olacak. Bunlara yaşam kalitesinde artış, inovasyonun teşvik edilmesi, böylece zorluklar karşısında daha gelişmiş bir uyum sağlama becerisi ve daha dirençli bir ekonomi de dahil.

Yaratıcı ekonomi, dünya ekonomisinin en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olmasının yanı sıra gelir, istihdam ve ihracat açısından da oldukça dönüştürücüdür. Ancak fırsatlar genellikle eşit olmayan bir şekilde dağıtılır ve bu büyümenin çevresel etkileri yeterli çaba gösterilmediği takdirde çok ağır olabilir. Şu anda sektör henüz daha da büyümemişken yaratıcı ekonomiyi etki yatırımının yardımıyla daha kapsayıcı ve sürdürülebilir olacak şekilde şekillendirme şansı mevcut.

Küresel olarak yönetim altındaki varlıklar arasında 31 trilyon ABD doları, sürdürülebilir ve etki yatırımına ayrıldı. Etki yatırımı; işçi güvenliği ve haysiyeti standartlarını izleyen, adil tazminat ve faydalar sunan, çeşitlilik ve eşitlik ilkelerini benimseyen, yerel halkı kapsayan ve onlara saygı gösteren ve çevreyi koruyan işletmelerini ödüllendiriyor ve ölçeklendiriyor. Etki yatırımının büyümesiyle, endüstrilerin belirli sermaye ihtiyaçlarını, etki temalarını, coğrafyaları ve popülasyonları ele alan daha duyarlı yatırım araçları ortaya çıkıyor.

Yaratıcı ekonomiyi hedef alan etki yatırımı henüz gelişme aşamasında olsa da bu alanla ilgilenen yatırımcıların ve sosyal ve çevre odaklı yaratıcı ekonomi girişimcilerinin sayısı giderek artıyor. Hem gelişmiş ülkelerdeki (ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve İsviçre dahil) hem de gelişmekte olan ülkelerdeki (örneğin Afrika ve Latin Amerika'daki) fon yöneticileri, yaratıcı ekonomi ile sürdürülebilir ve etkili yatırımı ilişkilendirilen yatırım araçlarını piyasaya sürmeye başladı.

Upstart Co-Lab'ın 2018 raporu *Hiding in Plain Sight: Impact Investing in the Creative Economy* yaratıcı ekonomi içinde aktif, tahmini 60 milyar ABD doları değerinde AUM'a karşılık gelen 100'den fazla özel sermaye, özel borç ve gayrimenkul fonu tespit etti. İncelenen fonların yüzde 19'u, yaratıcı ekonomi stratejilerine sahip veya yalnızca beş yaratıcı ekonomi kategorisinden birine veya daha fazlasına yatırıldı. Fonların üçte biri, birden fazla yaratıcı ekonomi kategorisine yatırıldı. Bu çalışma kapsamındaki fonların çoğu, çevre, vasıflı işler, kadınlar veya beyaz ırktan olmayan girişimcilerle ilişkili etki temalarına yönelik.

Etki yatırımcılarını yaratıcı ekonomiye çeken şey yaratıcı ekonominin ölçeği: küresel sorunlar, büyük pazar fırsatları ve yüksek tüketici talebi. Yaratıcı ekonomi, sanat, tasarım veya kültürle ilgilenen veya ilgilenmeyen, toplumsal eşitliğe, finansal katılıma, ekonomik fırsatlara ve toplumsal kalkınmaya kendini adanmış etki yatırımcıları için güçlü bir odak noktası.

Yaratıcı ekonomiye yatırım yapmak kültürel çeşitlilik, eşitlik ve katılıma ilişkin değerleri ne şekilde geliştirebilir?

Upstart Co-Lab'de takip ettiğimiz beş etki boyutu var. Bunlardan ilki BIPOC (Siyah, Yerli ve Beyaz Irktan Olmayan Kişiler) ve kadın girişimcilerin sermayeye erişimi. Yaratıcı endüstriler içinde kadınlar tarafından yönetilen işletmelerin oranının yüzde 35 ve BIPOC liderliğindeki işletmelerin oranının yüzde 38 olduğu ABD'de, BIPOC ve kadın girişimcileri yaratıcı ekonomide iş kurma ve büyütme konusunda desteklemek isteyen etki yatırımcılar için net fırsatlar mevcut.

Ayrıca, etki yatırımcıları sermayelerini yaratıcı ekonomi içinde özellikle BIPOC ve kadınlar için kaliteli ve sürdürülebilir işler yaratan, yaratıcı ekonomi yoluyla canlı yerel topluluklar için güven kaynağı oluşturan ve kapsamlı toplumsal kalkınma hedefleri geliştiren ve sanatçılar, tasarımcılar ve diğer yaratıcı kişiler, özellikle de BIPOC bireyler ve kadınlar için ekonomik fırsatları çoğaltan girişimlere yönlendirebilirler.

Bu türden yatırım fırsatlarının mevcut olduğunu ortaya koyan Upstart, yaratıcı ekonomide yukarıda açıklanan etki hedefleriyle uyumlu 300 fon ve şirket fırsatından oluşan bir yatırım hattı geliştirdi. Şu anda Upstart'ın yatırım hattındaki şirketlerin yüzde 37'sinden fazlası kadınlar, yüzde 31'i BIPOC bireyler ve yüzde 53'ü BIPOC bireyler veya kadınlar tarafından yönetiliyor. Şu anda Upstart'ın yatırım hattındaki fonların yüzde 64'ünden fazlası kadınlar, yüzde 37'si BIPOC bireyler ve yüzde 72'si BIPOC bireyler veya kadınlar tarafından yönetiliyor.

Bu tür şirketlerden biri de Paskho. Gap ve Emporio Armani'nin eski yaratıcı direktörü Patrick Robinson tarafından kurulan Paskho, siyah bireylerin kurduğu ve yönettiği, sürdürülebilir ve sosyal odaklı bir giyim firması ve e-ticaret platformu. Şirket, 2020 senesindeki Covid-19 salgını ve Amerika'nın yapısal ırkçılıkla yüzleşme krizine, tüm üretimini Asya'daki etik ve sürdürülebilir fabrikalardan ABD'deki düşük gelirli topluluklara taşıyarak yanıt verdi. Şirketin dağıtılmış üretim yaklaşımı Community-Made™ kapsamında şu anda ünlü Gee's Bend Quilters'ın anavatanı olan Boykin, Alabama'dan, Güney Dakota'daki Cheyenne Nehri Kızılderili Bölgesinden ve Paskho'nun Covid-19 salgınının en kötü zamanlarında, hiçbir tiyatrunun açık olmadığı sırada Broadway kostüm tasarımcılarını işe aldığı New York şehrinden bağımsız işçiler istihdam ediliyor.

Paskho, "Değer Verilerek Üretilen Kıyafetler" sloganıyla uyumlu şekilde üreticileri istihdam etmeye ve güçlendirmeye ve kıyafetleri üreten, pazarlayan ve taşıyan insanlarla müşteriler arasında gerçek bir insani etkileşimi tesis etmeye kendini adadı. Paskho aynı zamanda, çevresel sürdürülebilirliğe de önem veriyor: tekstil atıklarını azaltmak için geri dönüştürülmüş kumaşlar kullanıyor, zararlı kimyasalların kullanılmadığından emin olmak için Bluesign onaylı eko-kumaşlar tercih ediyor, çevresel olarak verimli şekilde talep üzerine üretim yapıyor ve ambalaj kullanımını azaltmak için çalışıyor.

Bu tür fon örneklerinden biri de gıda, kültür ve teknolojiyi bir araya getiren bir yatırım olan, kadın ve BIPOC girişimcilerin kurduğu risk sermayesi fonu Supply Change Capital (SCC). SCC'nin yatırım yaklaşımı, ABD'nin giderek çok kültürlü hale geleceği, tarifler, tatlar ve

malzemelere yönelik tüketici talebinin değişeceği ve gıda marketinin tamamının bir “uluslararası gıda reyonu” halini alacağı öngörüsüne dayanıyor. SCC, farklı költürlere hitap eden markalara, sürdürülebilir malzemelere ve ilgili kolaylaştırıcı teknolojilere yatırım yaparak bu talep değişimlerini yakalamayı planlıyor.

Örneğin SCC, Latin kökenli bir kadın tarafından yönetilen ve gıda marketlerine daha sağlıklı, daha költürel içecekler sağlayan agua fresca markası Agua Bonita'ya yatırım yaptı. Bu içecekler çöpe atılacak meyvelerden üretiliyor. SCC ayrıca, siyah girişimciler tarafından kurulan ve mutfak gelenekleri yaratıp sürdüren yerel halklara odaklanarak dünyanın dört bir yanından farklı yemekleri keşfedip taçlandıran bir multi-medya şirketi olan Whetstone Media'ya da yatırım yaptı. Whetstone, aynı zamanda popüler ve ödüllü Netflix dizisi *High on the Hog*'un da yapımcısı.